

Det här är NeDa

April 2005

Innehållsförteckning

- Sid 3   **Nedre Dalälvsområdet**
- Sid 4   **Nedre Dalälvsamarbetet (NeDa)**
- Sid 4   **Övergripande utveckling**
Turismutveckling
Inflyttning
- Sid 5   **NeDa:s större övergripande projekt och uppdrag**
EU-projektet Incoming Tourism
Turismnätverket
Arrangemangsverksamhet
Top 10 Fishing Sweden
Fiskenätverket/Fiskevårdsplan
Skogsprojektet
Förstudie av förutsättningar för att bli Biosfärområde
Naturum
Flytta hit-kampanjen
Myggprojektet
Övriga uppdrag
- Sid 7   **LEADER+ Nedre Dalälven**
- Sid 9   **Bilaga !:   Medlemmar i Nedre Dalälvens Intresseförening**
- Sid 10   **Bilaga 2:   Styrelsen för Nedre Dalälvens Intresseförening
respektive Nedre Dalälvens Utvecklingsaktiebolag**

Nedre Dalälvsområdet

Nedre Dalälvsområdet sträcker sig längs de drygt 15 nedersta milen av Dalälven. Älven är den faktor som framför allt förenar området naturgeografiskt, kulturellt och historiskt. Såväl kulturellt som naturgeografiskt har älven genom historien påverkat ett betydande omland, som oftast sträcker sig milstals från själva älven. I en cirkel i områdets ytterkanter ligger större och mindre tätorter. Innanför dessa tätorter är området en glesbygd som består av byar och några små samhällen med som mest ca 2000 invånare. Historiskt har många av orterna inne i området haft en stor betydelse även för omkringliggande större samhällen. Nedre Dalälvsområdet berör utkanter av fyra landskap och fyra län och området i sin helhet kan betraktas som landskapet mellan landskapen.

Området är unikt genom de mycket höga natur- och kulturmiljövärden som skapats av bl.a. älven och att området utgör en gränzson mellan nordligt och sydligt i nordeuropeisk natur. En bidragande orsak till de höga naturvärdena är också att stora delar av området är mycket gles befolkat och att fritidsbebyggelse och turistanläggningar tillkommit på ett för naturen skonsamt sätt. Regering och riksdag har i Miljöbalken gett uttryck för detta genom att utpeka Nedre Dalälven som ett område där turismens och friluftslivets intressen särskilt skall beaktas. Dessutom har man med hänsyn till natur- och kulturvärdena, bestämt att vattenkraftutbyggnad inte får ske i stora delar av Nedre Dalälvsområdet. Särskilt de älvnära markerna är i mycket stor utsträckning avsatta som naturreservat eller Natura 2000-områden. Vissa områden ingår i den internationella CW-konventionen/Ramsar (Conventions on Wetlands) och en central del i området är nationalparken.

Till områdets positiva förutsättningar för bl.a. turism, företagsetableringar och inflyttning hör också det centrala och strategiska läget. Mer än en tredjedel av Sveriges befolkning, inklusive Storstockholm, når området inom två timmars bil- eller tågresor. Ännu närmare, på ca 1 timmes tågresor, ligger Arlanda flygplats.

Skogs- och jordbruksnäringen har en framtida nyckelroll i utvecklingen på väsentliga områden, bl.a. ifråga om energiförsörjningen, förnyelsebara skogsprodukter för kretsloppssamhället, livsmedelsförsörjningen och landsbygdsturismen. Jordbrukets möjligheter att upprätthålla ett öppet, levande kulturlandskap är av avgörande betydelse för områdes attraktivitet ifråga om inflyttning och turism.

Det finns även problem i området. De inre delarna är en utpräglad glesbygd med de problem som det medför. Näringslivet i omkringliggande orter upprätthålls ofta av stål- och skogsnäring samt lokalt även vattenkraftsanläggningarna, vilka dominerande näringar har en mycket stor betydelse för regionen. I dessa näringar, liksom i annan industriell verksamhet, pågår fortlöpande nödvändig produktionsutveckling, som medför att antalet arbetstillfällen minskar.

Utflyttningen från Nedre Dalälvs kommunerna var under de senare decennierna av 1900-talet betydande med minskade skatteintäkter som följd. Under de senaste åren har trenden vänt och området har ett positivt flyttningsnetto. Särskilt tydlig är det positiva flyttningsnettot i Nedre Dalälven landsbygd.

Nedre Dalälvsamarbetet (NeDa)

Mot bakgrund av områdets både bra och dåliga förutsättningar bildade år 1986 offentliga och privata intressenter Nedre Dalälvens Intresseförening och dotterbolaget Nedre Dalälvens utvecklingsaktiebolag. Med ett gemensamt namn benämns föreningen och bolaget för Nedre Dalälvsamarbetet eller NeDa.

NeDa ägs av medlemmarna i moderföreningen. Dessa utgörs av större institutioner med intressen i regionen, i form av främst större företag (21 st), kommuner (9 st), regionala organ (2 st) och organisationer (2 st).

Aktuell medlemsförteckning framgår av bilaga 1.

Föreningens och bolagets styrelse har identisk sammansättning. I styrelsen ingår som ordinarie ledamöter eller suppleanter företrädare för samtliga kommuner som berör Nedre Dalälven samt företrädare för olika delar av näringslivet.

Aktuell styrelse framgår av bilaga 2.

I början av 1990 talet har föreningen även byggt upp och varit ägare av Centrum för byggnadsvård AB. Bolaget har sedermera överlåtits till enskilda personer. I ett inledande skede av det nationella samarbetet Top 10 Fishing Sweden, var Top 10 under mitten av 90-talet inrättat som en bifirma till NeDa. År 2000 bildades LEADER+ Nedre Dalälven, som har en nära koppling till NeDa. LEADER+ är en egen juridisk person i form av ideell förening (se vidare nedan).

Antalet anställda i NeDa uppgår f.n. till 6 årsarbeten fördelat på 13 personer, varav 2,5 årsarbeten respektive 5 personer inom myggprojektet. Därtill köps inom myggprojektet 2 årsarbeten av Uppsala Universitet.

I det närstående LEADER+ Nedre Dalälven är antalet årsarbetare 5, fördelat på 7 personer. Flera personer har anställning både i NeDa och LEADER+

NeDa:s omsättning uppgick 2004 till 8,73 milj. kronor, varav Myggprojektet 5,15. LEADER+ Nedre Dalälven hade 2004 en omsättning på 10,9 milj. kronor.

Övergripande utveckling

Turismutveckling

Antalet kommersiella gästnätter på de turistanläggningar som har en koppling till Nedre Dalälven (hotell, pensionat, stugbyar och campingar) ökade kraftigt fram till slutet av 1990-talet.

Ett par år 1998 och 2000 med mycket dåligt väder samt 2000 med det värsta myggåret i mannaminne bromsade upp utvecklingen. Sammantaget fram till och med idag ligger utvecklingen på en ökning med ca 6 % per år och det totala antalet gästnätter uppgår till drygt 250 000.

Inom de segment som NeDa är särskilt involverade i, bl.a. affärsturism och fisketurism har ökningstakten varit högre. Antalet fiskedagar uppgår till närmare 100 000 vilket är en fördubbling sedan NeDa började marknadsföra fisket i slutet av 1980-talet. Inget annat sammanhängande område i landet kan uppvisa så många fiskedagar. Också när det gäller utländsk fisketurism har Nedre Dalälven utvecklats till den största destinationen i landet, med över 10 000 utländska fiskedagar (=gästnätter)/år. Vissa typiska Nedre Dalälvsprodukter uppvisar en mycket stark ökning. Så har t.ex. antalet besök på Gysinge Bruk under den senaste 15-årsperioden femdubblats, från ca 50 000 besök till 250 000.

Från NeDa:s strategiska utgångspunkter med de kvalitetsbaserade turistprodukter som eftersträvas, är inte utvecklingen av antalet besök och gästnätter i sig den viktigaste frågan. Viktigare är att förädlingsgraden och att omsättningen inom turismsektorn ökar samt en breddning av turismutbudet genom utveckling av fler småskaliga turismverksamheter.

Inflyttning

Under 1990-talet fortsatte utflyttningen totalt sett från NeDa-kommunerna. Dock var utflyttningen inte lika påtaglig längre när det gällde de mer renodlade landsbygdsförsamlingarna. Som nämnts ovan har sedan några år tillbaka Nedre Dalälvsområdet ett positivt flyttningsnetto som är särskilt påtagligt i landsbygdsdelarna.

NeDa:s större övergripande projekt och uppdrag

EU-projektet Incoming Tourism

Rubr. treåriga EU-projekt avslutades 1999-12-31. Projektet syftade till att genom riktade marknadsföringsinsatser och produktutveckling öka antalet välbetalande turistiska grupparrangemang. Projektet var budgeterat till 6,2 milj. kr, men kom genom privat medfinansiering att uppgå till 7,2 milj. kr, varav privat medfinansiering 2,5 milj. kr. I målet för projektet ingick bl.a. att det genom projektet skulle skapas 8 årsarbeten inom turismen. Redovisat resultat blev 16,5 årsarbeten.

Turismnätverket

NeDa har alltsedan starten lagt ner betydande resurser på att bidra till en utveckling av ett småskaligt entreprenörskap inom turismområdet. I och med tillkomsten av LEADER+ har förutsättningarna stärkts i betydande grad. Sålunda driver NeDa med stöd från bl.a. Leader+ projektet Turismnätverket, i vilket alla med anknytning till turism är välkomna att delta. Projektet har utvecklats mycket positivt och totalt ingår över 100 större och mindre nätverk i form av privata, ideella och offentliga.

Inledningsvis har inom ramen för Turismnätverket bl.a. framtagits marknadsföringsmaterial på språken svenska, engelska, tyska, franska och polska. Marknadsföring har skett genom mässor, visningsresor för återförsäljare och media, samarbete med agent- och resebyråledet mm. I det initiala arbetet har också ingått framtagande av ny gemensam hemsida, www.nedredalalven.se

Huvudinriktningen i det fortsatta projektet är att utveckla och öka de *affärsmässiga, prissatta och bokningsbara produkterna* bland deltagarna i nätverket samt att bygga upp en *gemensam bokningscentral*. Därtill fortsätter den utåtriktade marknadsföringen.

Arrangemangsverksamhet

NeDa bedriver i samarbete med medlemmar och andra samarbetspartners marknadsföring och genomförande av besöksarrangemang riktade mot svensk och internationell affärsturism samt utländsk natur- och fisketurism. Från NeDa:s sida pågår arbete med att så långt möjligt lägga ut genomförandet av arrangemang och guidning på entreprenörer i bygden.

Top 10 Fishing Sweden

NeDa ingår i det nationella marknadsförings- och bokningsarbetet Top 10 Fishing Sweden, som har en ledande ställning när det gäller utländsk fisketurism i Sverige. Top 10 är en ekonomisk förening med 22 medlemmar under 2004 spridda över hela Sverige. Inom Nedre Dalälven ingår anläggningar i f.n. sex av de nio kommunerna.

Anläggningarnas medverkan i Top 10, bl.a. bokning och marknadsföring, samordnas av NeDa.

NeDa:s Vd är ordförande i den nationella organisationen.

Fiskenätverket/Fiskevårdsplan

Fiskenätverket har erhållit stöd från LEADER+ och handlade i likhet med Turismnätverket under de första åren främst om framtagande av marknadsföringsmaterial och marknadsföring av fiskemöjligheterna i Nedre Dalälven. Det geografiska verksamhetsområdet omfattar älvens avrinningsområde från Långhag i Sätters kommun till havet i Älvkarleby kommun.

Från 2004 har de marknadsföringsfrågor som tidigare hanterats i Fiskenätverket överförs till Turismnätverket. Istället har huvudinriktningen i Fiskenätverket från 2004 ändrats till frågor om främst fiskevård med målet att ta fram en fiskevårdsplan för Nedre Dalälven. I arbetet för att få fram en gemensam fiskevårdsplan kommer att behövas bl.a. vissa provfisker och överläggningar med berörda fiskevårdsområden om hur regelverket för fisket ska utformas. Därtill kan också vissa biotopförbättringar komma att ingå.

Skogsprojektet

Redan under NeDa:s första år bildades ett skogsprojekt tillsammans med medlemmar med skogligt huvudintresse såsom skogsbolagen, LRF, m.fl. Senare har även frågor kring energi (främst bioenergi), den skogsindustriella sidan, storskaligt byggande i trä och förädling av träråvara ingått i projektet.

Inledningsvis togs fram informationsmaterial, men också informationslingor i skogen. Den främsta fortlöpande verksamheten är de temadagar i aktuella frågor som anordnas för olika målgrupper bestående av beslutsfattare på central, regional och lokal nivå.

Bland grupper som deltagit under åren finns Riksdagens miljö- och jordbruksutskottet, länsstyrelserna med landshövdingarna och kommunpolitiker med tillhörande berörda tjänstemän. För närvarande pågår också arbete med att få fram en gemensam skoglig information på NeDa:s hemsida.

Förstudie av förutsättningar för att bli Biosfärområde

Biosfärområden är representativa landskapsavsnitt av ekosystem som är internationellt utpekade av UNESCO:s Man and the Biosphere (MAB) Program. Tillsammans bildar de ett världsomspännande nätverk, det enda globala nätverket i sitt slag. Idag finns över 400 biosfärområden i mer än 90 länder. Biosfärområden kännetecknas av en multifunktionalitet, d.v.s. att det är flera olika syften som skall samverka och förstärka varandra. *Biosfärområden skall gynna social och ekonomisk utveckling med lokal förankring, vara arenor för forskning och undervisning samt värna biologisk mångfald.*

LEADER+ och de fyra berörda länsstyrelserna har gett NeDa ekonomiskt stöd för att göra en förstudie av förutsättningarna för skapa ett Biosfärområde i Nedre Dalälven. I slutet av 2004 beräknas förstudien ha klargjort om förutsättningar finns att gå vidare med arbetet att få till stånd ett Biosfärområde i Nedre Dalälven.

Naturum

Vd har tidigare haft berörda kommuners och länsstyrelserns uppdrag att lämna förslag till utformning av Naturum för Färnebofjärdens Nationalpark. Förslaget innebar ett naturum på tre ben med alla fyra berörda kommuner involverade. Naturvårdsverket valde dock att satsa på en anläggning förlagd till Gysinge. Arbetet med detta naturum kom på allvar igång under 2003 och anläggningen invigs den 13 juni 2005 av Hans Maj:t Konungen. Länsstyrelsen i Gävleborgs län är huvudman för naturumet, som finansieras av Naturvårdsverket, länsstyrelsen i Gävleborgs län, EU Mål 2 och Sandvikens kommun.

Flytta hit-kampanjen

Marknadsföringen av förutsättningar inflyttning till Nedre Dalälven är en av hörnstenarna i NeDa:s verksamhet. Redan i slutet av 80-talet och början av 90-talet togs en ambitiös Flytta hit-broschyr fram och NeDa samordnade stora utställningar på Stockholms Central. Efter ett uppehåll under mitten av 1990-talet, då flyttningsbenägenheten var låg p.g.a. av lågkonjunktur och ekonomisk oro i landet, drogs kampanjen åter igång år 2000. En ny Flytta hit-skrift togs fram. Sedan 2000 genomför NeDa årligen en eller ett par Flytta hit-utställningar på strategiska mässor i Stockholm och marknadsför sig i samband därmed genom rikspressen. Målområdet för kampanjen är Storstockholmsområdet.

Myggprojektet

NeDa:s första treåriga myggprojekt avslutades 2000 samtidigt som den värsta myggsituationen i mannaminne inträffade. Genom insatser från miljöministern skapades förutsättningar för en fortsatt fortlöpande kraftfull myggbekämpning med hjälp biologiska bekämpningsmedel (BTI). En statlig utredning under ledning av landshövding Svegfors i Västerås presenterades i maj 2003. Denna innebär garantier för ett statligt stöd på 25 milj. kr under perioden 2004 - 2008. Därtill beräknas bidrag på ca 15 milj. kr från kommuner och landsting. Den totala årsbudgeten uppgår sålunda till ca 8 milj. kr. Flertalet NeDa-kommuner deltar i den fortsatta myggbekämpningen

NeDa är huvudman för myggbekämpningen. Inom NEDAB finns 2,5 årsarbeten samt på uppdrag av NEDAB till Uppsala Universitet ytterligare 2,0 årsarbeten verksamma inom myggprojektet. Mer information om Myggprojektet framgår av dess hemsida:

www.mygg.se

Övriga uppdrag

NeDa åtager sig i mån av resurser uppdrag från i första hand medlemmarna. Bland sådana kan nämnas uppdrag åt Westmannaturism att handha skötsel och arbetsledning i Östa naturreservat. Uppdraget har haft en omfattning av 0,5 årsarbete. Skötseluppdrag utförs också inom Färnebofjärdens nationalpark. Andra mindre uppdrag har varit att ta fram turistiska analyser och marknadsföringsmaterial åt medlemmar och andra. Ett nytt större uppdrag från 2005 är att svara för Heby kommuns turistservice.

LEADER+ Nedre Dalälven

Genom initiativ från NeDa blev Nedre Dalälven år 2000 utsett till ett av landets 12 LEADER + områden, bland 32 sökande områden. LEADER är ett gemenskapsinitiativ inom EU för landsbygdsutveckling. Treparterskapet är en grundläggande del av Leadermetoden. Det innebär att privat, ideell och offentlig sektor samarbetar, vilket syftar till och oftast leder till andra och större resultat än om var och en sektor hade arbetat för sig. Programperioden för LEADER+ Nedre Dalälven pågår åren 2001-2007.

De kontanta medlen för Leaderverksamheten finansieras till 40 % med EU-medel och till 60 % med stöd från nationella offentliga organ. För LEADER+ Nedre Dalälven innebär detta att berörda tio kommuner och åtta regionala organ svarar för den nationella offentliga medfinansieringen. Utöver stödet från LEADER + skall projektets egen insats vara minst lika stor i pengar och/eller arbete som LEADER-stödet. Därtill har projekten ofta finansiering utöver detta genom andra offentliga stöd och/eller privata stöd.

En särskild grupp, LAG (lokal aktionsgrupp), beslutar om stöd till olika projekt inom Leaderområdet.

LAG i L+ Nedre Dalälven består av 21 ledamöter med 1/3 från vardera sektorn.

LEADER+ Nedre Dalälven har konstituerat sig som en egen juridisk person i form av ideell förening. NeDa:s vd är även verksamhetsledare för LEADER+ Nedre Dalälven och LEADER och NeDa delar på vissa personella, administrativa och lokalmässiga resurser.

Vid utgången av år 2004 var läget följande för LEADER+ Nedre Dalälven

- * LAG hade beviljat stöd på sammanlagt 42,5 milj. kr till 104 olika projekt (84 lokala projekt och 20 större nätverksprojekt som omfattar hela Leaderområdet. Fyra av de sistnämnda projekten tillhör insatsområde 2: Interregionala och transnationella projekt).
- * Den totala resursinsatsen i dessa 104 projekt uppgår till minst 103 milj. kr.
- * 26 projekt var avslutade vid årsskiftet.
- * Tre fjärdedelar av de totala Leadermedlen var reserverade genom projektbeslut.
- * LEADER+ Nedre Dalälven är det av de 12 LEADER-områdena i landet som rekvirerat mest EU-medel.

Närmare uppgifter om de olika projekten (sökanden, stödbelopp, kontaktpersoner m.m.) finns på föreningens hemsida (www.leader-nedredalalven.org). På hemsidan finns också utförlig beskrivning av verksamheten.

Medlemmar i Nedre Dalälvens Intresseförening 2004

Avesta Industristad AB * Avesta kommun * Bergvik Skog AB
CentrumTryck AB * Dala Husby Hotell * Fortum Generation AB
Föreningssparbanken * Garpenbergs Intressenter AB * Graninge AB
Gysinge Bruk * Gävle kommun * Heby kommun * Hedemora kommun
Korsnäs AB * Region Dalarna * Regionförbundet Uppsala län
Lindgren Hotels * LRF * Outukumpu * Sala kommun
Sala Sparbank * Sandvikens kommun * Sjöviks folkhögskola
Stora Enso Fors AB * Stora Enso Skog AB * Sveaskog AB
Sätters kommun * Tierps kommun * Vattenfall AB * Westmannaturism
Älvkarleby Fiskecamp * Älvkarleby kommun
Älvkarleby Konferens och Turisthotell * Östa Stugby

Styrelsen för Nedre Dalälvens Intresseförening respektive Nedre Dalälvens Utvecklingsaktiebolag 2005

Styrelseordförande

Anette Wiktorsson Sandvikens kommun

För kommuner

Gunilla Johansson Berglund Avesta kommun
Rolf Edlund Heby kommun
Lars-Evert Dahlberg Sätters kommun
Lars Skytt Älvkarleby kommun

För mark- och vattenägare

Torbjörn Carlsson Bergvik Skog AB
Lars Sundström LRF

För övrigt näringsliv

Hans Hansson Älvkarleby Konferens och Turisthotell
Åke Gellerstedt Östa Stugby

För regionala organ

Rolf Hahre WestmannaTurism

Suppleanter:

För kommuner

Lars Horn Gävle kommun
Hans Lindgren Hedemora kommun
Hans Eljansbo Sala kommun
Rolf Pettersson Tierps kommun

För mark- och vattenägare

Per-Olof Ferm Vattenfall
Bengt Magnusson Graninge

För övrigt näringsliv

Inge Lindgren Lindgren Hotels
Åsa Sundberg Stora Enso Fors AB

För regionala organ

Gunnar Johnson Regionförbundet Uppsala län